

АСПЕКТИ НА БОГОРОВАТА ВИЗИЯ ЗА ДВУЕЗИЧНО ЛИНГВОГЕОГРАФСКО ЛЕКСИКОГРАФИРАНЕ

Милена ЙОРДАНОВА

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, България

yordanova_milena@yahoo.com

ASPECTS OF BOGOR'S VISION OF BILINGUAL LINGUOGEOGRAPHIC LEXICOGRAPHY

Milena YORDANOVA

Sofia University “St. Kl. Ohridski”, Bulgaria

ABSTRACT: This publication outlines the main aspects of Dr. Ivan Andreov Bogorov's vision of bilingual linguistic lexicography. The relevance of the study is determined by the analysis of publications on this author, in which his lexicographic activity is not sufficiently illuminated. It is pointed out that Bogorov's "French-Bulgarian Dictionary" and "Bulgarian-French Dictionary" are serious philological contributions to Bulgarian science. With their function and significance, they are peculiar lexicographical institutions of the last decade of the Bulgarian Renaissance. At that time, they were an invaluable inventory of verbal heritage and concepts, objects, and knowledge that reached people through the bilingual prism of the Bulgarian and French languages. Linguogeographical and cultural history is encoded in the civilizational vocabulary. Their study is linked to the solution of several methodological problems concerning the preparation of a working bibliographical record of these two vocabularies, to the clarification of the boundaries and the potentiality of the phenomenon "dictionary within the dictionary," to the construction of a French-language lexical array as a tertium comparationis as a basis for future reconstruction of the linguogeographical picture of the world coded by Dr. Ivan A. Bogorov in his two capital bilingual dictionaries. A primary analysis of the lexical composition of this French-language tertium comparationis is also made, as the foundational aspects of Dr. Ivan Andreov Bogorov's lexicographical paper on the linguogeographical representation of the Bulgarian Renaissance language picture are outlined.

KEYWORDS: Lexicography, Ivan Bogorov, tertium comparationis, linguogeography, Bulgarian Renaissance, cultural history, civilizational vocabulary

Българската възрожденска интелигенция, обект на разнопосочни аналитични изследвания и интерпретации, е съставена от интелектуалци с общ балкански корен, получили в голямата си част начално образование първоначално на местна почва, а впоследствие преминали през национални или чуждестранни реномирани учебни центрове (разположени в знакови просветни средища), преди да се отдадат на своето професионално призвание и да се включат активно в обществения живот в ареала на Балканите. Националният интелектуален елит обхваща безспорни неординарни личности с енциклопедично образование и родолюбиво съзнание, ангажирани със съдбините на населението по българските земи. Сред тази плеяда от изтъкнати представители на народното будителство д-р Иван Андреов Богоров (1818-1892) заема особено място на книжовник и радетел за национален просперитет. Неговата неординарност се определя от изминатия дълъг житейски път, от многопосочността на ерудираността му, от всестранността и широтата на интересите му, от стигащата до крайност пристрастност към дадени идеи и най-вече от желанието му да работи „в ползу народу“. Неслучайно биографите и историците на българската възрожденска интелигенция се затрудняват да го определят еднозначно, поради което в националната ни книжнина се появяват широкоспектърни класификационни

портретности, включващи личностни, културологични и социопрофесионални характеристики за него, разположени по цялата ос от „просветител-енциклопедист“, високообразован ерудит и журналист-първопроходник до краен пурист-словочистител и страстен езикотворец. Найден Геров (1842), Неофит Рилски (1871), Иван Шишманов (1899), Александър Теодоров-Балан (1881), Боян Пенев (1926), Стефан Младенов (1929), Павел В. Патев (1934), Михаил Арнаудов (1944), Георги Боршуков (1970), Любомир Андрейчин (1971), Иван Богданов (1969, 1983) и др. внасят своя дан в реконструирането на творческия и житейски път на Иван Андреев Богоров като резултатът е впечатлителен: оказва се, че почти няма област от възрожденската ни културно-просветна концептосфера, до която да не се е докоснал д-р Иван Богоров със своето творчество и обществена дейност, което го портретира като народен будител, посветил живота си на националната ни кауза, културно издигане, всеобхватно образование на българска и „европска“ просвета на българския род през елинска и франкофонска призма.

Въпреки репрезентативния потенциал на творчеството на Иван А. Богоров за проследяване на лингвокултурните процеси през един от най-знаковите периоди на българското Възраждане, въпреки широтата на обхвата му, респектиращ обем и жанрова многообразност, то и сега продължава да не е обект на пълно текстово издаване, за разлика от други възрожденски творци¹. Независимо от широкия професионален спектър от именити съставители като Лилия Живкова Стоичкова, Стойко Стойков, Р. Русев, Георги Боршуков, Петко Тотев и др., странно е, че двуезичното лексикографско творчество на Иван А. Богоров оставя някак си в страни от тяхното внимание. Присъствието на „Френско-българския речник“ и на „Българско-френския речник“ се открива само в обяснителните бележки към конкретни текстове и в един от личните спомени на автора, свързан със съставянето и издаването им, а тези два капитални труда по своята функция и значимост са своеобразни лексикографски институции от последното десетилетие на българското Възраждане. Те са инвентар не само на словесно наследство, но и на понятия, обекти и знания, които достигат до хората посредством двуезиковата призма на българския и на френския език. Отразявайки постиженията на съответното време, фиксирайки квинтесенцията на човешкото познание, речникът изпълнява важна лингво-трансферна функция. Културната история е кодирана в цивилизационното речниково пространство и неслучайно една от важните задачи при изследването творчеството на д-р Иван А. Богоров се явява неговото речниково дело.

Теоретичната рамка на изследването на Богоровата визия за двуезично лингвогеографско лексикографиране е свързана с решаването на няколко методологически проблема отнасящи се: а) до осъществяването на мотивиран избор на работен библиографски запис; б) до трасиране на лексикографските параметри на явлението „речник в речника“ и формулиране на работеща дефиниция за целите на проучването; в) до рамкиране на лингвогеографското проектиране на

¹ Направени са няколко опита за публикуване само на негови избрани съчинения, в които се включват отделните части от богоровите произведения без претенция за изчерпателност и цялостна репрезентативност. Първият опит датира от 1940 г. и е дело на Лилия Живкова Стоичкова (Богоров, 1940), но когато се стига до печат, той излиза без да се включат материали от френско-българския и българско-френския речник. През 1944 г. Стойко Стойков издава своя версия на „Избрани страници“ от творчеството на възрожденския енциклопедист (Богоров, 1944), която също не отделя внимание на тези важни лексикографски трудове. Двадесетина години по-късно Р. Русев публикува „Избрани произведения“ (Богоров, 1963), а историкът на българската журналистика Георги Боршуков пуска от печат през 1970 г. подбрани страници от творчеството на Богоров под заглавие „За народна свая, добро поминуване и родна реч: Избрани произведения“ (Богоров, 1970). В различните издания на антологията на българската възрожденска литература (БВЛ, 1972, БВЛ, 1974, БВЛ, 1975, БВЛ, 1976 и др.) са включени откъси от произведенията на Иван А. Богоров, като материали от двата речника отново липсват. През 1983 г. излиза от печат „И се започна с „Български орел“ под ръководството на Петко Тотев, където достатъчно пълно са представени отделни аспекти от творчеството му, но отново се забелязва същата тенденция.

традиционната картина на света; г) до изграждане на работен френскоезичен лексикален масив в качеството му на *tertium comparationis* като основа за едно бъдещо реконструиране на лингвогеографската картина на света, кодирана от д-р Иван А. Богоров.

Изготвянето на работен библиографски запис за целите на изследването е свързан с решаването на два проблема. Първият е методически обвързан с възприетото официално описание на двата лексикографски труда на Иван Богоров в каталога на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и изискванията за библиографско описание на редки и ценни книги. Вторият е свързан с феномена „речник в речника“ и с проблема за разминаването на информацията, дадена на титулната страница на речниците, със реалното им съдържание и конкретното запълване на съответните части от речниковата им макроструктура.

Според първия подход, който е възприет от Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, описанието е интегрално по своя характер и отразява виждането, че става въпрос за лексикографски труд, съставен от две части: френско-българска част и българско-френска част. Този начин се доближава максимално да поставеното от автора заглавие „Френско-български и българско-френски речник“ и възпроизвежда модната по това време тенденция за издаване на двуезични, триезични и полиезични лексикографски справочници (срв. Рейф Филипп. Параллельные словари языков русского, французского, немецкого и английского, часть первая, часть вторая, часть третья, часть четвертая; Макаров, Николай. „Международные словари для средних учебных заведений: часть французско-русская; часть русско-французская“ и др.). Част от тези речници, независимо от годината на издаването на отделните дялове впоследствие се окомплектуват в един том за улеснение на ползвателите, без това да променя тяхното библиографско описание (Срв. М. Велинов. Френско-български и българско-френски речник: [1-2]. Търново: Ив. С. Вителов, 1901; В. Бояджиева и др. Френско-български, българско-френски речник = Dictionnaire francais-bulgare, bulgare-francais. София: Колибри, 1996; И. Кьосева. Френско-български и българско-френски речник. София: Галеон, 1999; М. В. Константинова. Френско-български и българско-френски речник: 25 141 думи и 5 626 словосъчетания. В. Търново: Gaberoff, 2001 и др.). Проблемът при този подход, приложен към речниците на Богоров е, че общото заглавие трябва да се допълва със сведения за първия том, който авторът нарича „Първа част“ и за втория тома, който в случая е наречен „Дял“. По този начин френско-българския и българско-френския дял ще се отбелязват като единно издание със следния библиографски запис: *Френско-български и българско-френски речник : [Ч. 1-2] / От д-р И. А. Богорова. – Виена : Книгопечатница Л. Сомерова, 1869-1871. – 8°; Ч. 1. Френско-българска част. – 1869. – VIII, 516 с.; [Ч]. 2. Българско-френски дял. – 1871. – VII, [1], 506 с. – 8.* Отделните части на двутомния Богоров лексикографски труд ще трябва да се маркират съответно като „Френско-български и българско-френски речник. Част първа. Френско-българска част. 1869“ и „Френско-български и българско-френски речник. Дял Втори. Българско-френски дял. 1871“ или опростено като „Френско-българска част 1869“ и „Българско-френски дял 1871“. Този начин на отбелязване е библиографски коректен, приет е от водещите български библиотеки, но не е достатъчно представителен и разбираем за ползвателите и читателите.

Според втория подход, който по своя характер е аспектиален, библиографското описание третира всяка част на лексикографския труд на Иван А. Богоров като отделен речник, тъй като те са издадени по различно време и имат отделно тяло. Основание за такъв тип описание дава фактът, че тези речници са самостоятелни издания, а не представляват части от многотомно издание на един речник (Срв. Речник на съвременния български книжовен език: Т. I–III. София: БАН, 1954 и др.). Освен това те имат и отделни титулни страници, където изрично е написано ново заглавие, характерно за всеки том. В случая затруднението идва от факта, че първият том има авантитул, който носи названието „Френско-български речник“ и титулна страница

наречена „Френско-български и българско-френски речник“, но в нея се дават подробни данни само за съдържанието на първата част без да се упоменават конкретни сведения за втория дял. В същото време вторият том е назван „Българско-френски речник“ както на авантитула, така и на титулната страница, като в нея е поместена подборна информация за съдържанието му. Проблемът се усложнява и от факта, че в него отсъстват препратки към първата част. По този начин се налага да се направят две отделни библиографски описания и с препратка да се отбележи идеята на Иван Андеов Богоров за единен френско-български и българско-френски речник в два тома. В този план първият том придобива следния запис:

Френско-български речник. [Френско-български и българско-френски речник]. Той съдържава: 1. Всичките речи с всичките им значения, които са намират в най-новото издание на Речника от Академията френска; 2. По-голямата част на техническите изречения от науки и занаят и всичките новоизмислени речи, които са нахождат у Всеобщий френски Речник за наука, литература и тънки занаяти; 3. Същето изговаряние на френските речи, когато те ся отбиват от общето правило на Правописанието. 4. Речник на географически и исторически имена вехти и нови, както и кръстителните имена и по-познатите митологически; 5. Азбучен лист на употребливите във френский език скъсени речи. 6. Сравнение на френските мерки и теглилки с турските от д-р И. А. Богоров. Част Първа. Френско-българска част. Виена, книгопечатница Л. Соммрова, 1869. 516 с.

В съответствие с този принцип на описание вторият том ще придобие следния библиографски запис:

Българско-френски речник. Той обнема 1. Всичките речи на Българский наш език; 2. Повечето научните речи, които се употребяват в наука, занаят и търговия; 3. Речник на географически и исторически имена вети и нови, както и кръстителните имена и по-познатите митологически от д-р И. А. Богоров, Дял вторый. Българско-френски дял. Виена, книгопечатница Л. Соммерова и др., 1871. 516 с. – 8.

Разбира се и двата начина на библиографско описание имат своите предимства и недостатъци, тъй като не отразяват точно композиционното съдържание на речниците. Всъщност обявлението в заглавието „Речник на географически и исторически имена вехти и нови, както и кръстителните имена и по-познатите митологически“ е разделен на две независими една от друга части със самостоятелно графично оформление. С оглед на целта на настоящото изследване, насочена към изграждането на цялостна лингвогеографска реконструкция на картината на света въз основа на двуезичния материал, събран и обработен от Иван Андреов Богоров, следва да се приеме компромисен подход за библиографско описание и запис, който да позволява да се маркира ясно наличието на два отделни речника, издадени в отделни книжни тела и през различни години и който да е в унисон с авторовото виждане за информационно осветляване на читателите чрез данните от титулните страници на съответните томовете. По този начин позоваването на отделните речници в настоящата разработка ще има следния вид - „Френско-български речник 1869“ и „Българско-френски речник 1871“, а цитирането им ще бъде съответно „Богоров 1869“ и „Богоров 1871“ с маркиране на съответните страници. Този начин на позоваване и на цитиране решава и въпроса с точното представяне на отделните лексикографски части на двата Богорови речника.

Вторият лексикографски проблем при изследването на Богоровата визия за двуезично лингвогеографско лексикографиране е свързан с явлението „речник в речника“, което предполага включване в даден лексикографски труд на справочен анексили показалец, който по същество е мини-словник и който авторът отново назовава „речник“. Срещат се и случаи, когато мини-словниците са няколко и тогава се получава конгломерат от базов речник със сателитни речникови приложения. Това явление се усложнява допълнително при двата двуезични речника

на Иван А. Богоров, тъй като към всеки един от тях той добавя по един лексикографски показалец, наречен „Речник на географически веxти и нови имена“. Двата анекса се различават ясно един от друг по своя състав, тъй като единият е френско-български, а другият е българско-френски, но имат идентично заглавие: *Речник на географически веxти и нови имена* (Богоров 1869, с. 486-499); *Речник на географически ве[x]ти и нови имена* (Богоров, 1871, с. 483-495). Инструментализирането на изследователския конструкт „речник в речника“ относно богоровото виждане за лексикографски анекс (става дума за „Речник на географически, веxти и нови имена“, инкорпориран в „Българско-френския речник“ от 1871 г. и във „Френско-българския речник“ от 1869 г.) спомага за туширането на този проблем. Внимателният прочит показва наличието на правописна разлика само в термините „веxти“ (Богоров, 1869) и „вети“ (Богоров, 1871), което може да се използва при разграничаването им, но все пак за улеснение при цитирането им в текста ще се прилагат съкратените записи: (Богоров, 1869) и (Богоров, 1871).

„Речник в речника“ е специфичен лексикографски анекс, съдържащ конкретна тематично подбрана лексика, подредена по азбучен ред, която в повечето случаи допълва основния речников словник. Всеки „речник в речника“ има своя макроструктура и микроструктура, подчинени обикновено на общата теоретична визия на автора (реализирани в основния словник). В случая с двата френско-български и българско-френски варианти на „речник в речника“, съставителят д-р Иван А. Богоров е въвел допълнителни лексикографски маркери, указващи принадлежността на дадена речникова статия към съответна подтематична рубрика („мбста“, „градове“, „народи“, „рѣкы“, „планины“ и „острови“). По същество това са криптирани (скрити) нови варианти на „речник в речника“, които са въведени в съответния речников анекс, т.е. при Богоров се наблюдава усложненото лексикографско явление „речник в речника в речника“ (срв. хипертестовата организация на информационните масиви от типа на история в историята в историята, текст в текста в текста). В процеса на бъдещо реконструиране на Богоровата лингвогеографска визия за света би трябвало да се направи опит за отделянето на тези подтематични мини-речници, за да се онагледят телескопичния начин на организиране на словния материал от д-р Иван А. Богоров, което е несъмнен принос към българската лексикографска традиция.

Лингвогеографска проекция на традиционната картина на света е важен аспект, характеризиращ визията на д-р Иван Андреев Богоров за адекватно двуезично лингвогеографско лексикографиране. Съвременните теоретични постановки за картината на света приемат, че тя се явява „система от интуитивни представи за реалността, която се отделя, описва и реконструира от гледна точка на определена социопсихологическа единица – нация, етнос, социална или професионална група или определена личност“ (вж. Руднев, 1997)². Българската езикова картина от епохата на националното Възраждане се базира на конкретните факти, фиксирани в запазените писмени източници. Тяхното успешно екстраполиране би трябвало да стане посредством определен универсализиран модел, чието създаване е изключително сложен процес. При отсъствието на такъв генерален изследователски конструкт се налага реконструирането на отделни елементи от тази картина, които да допринесат за изграждането на достоверна представа за всеобщата възрожденска езикова картина. „Във всички случаи обаче картината на света се изразява с културния език, на който говори определената социална група“ (Легурска, Веселинов 2001-2002, с. 53), като за репрезентативен материал се приема неговото фиксиране в определен (или определени) лексикографски източник (или източници). По принцип представата за света във всеки речник „се определя в зависимост от гледната точка“ на

² Руднев 1997: В. Руднев. Словарь русской культуры XX века. Москва, 1997.

автора и „носи в себе си специфична изследователска категоризация като тип интерпретация“ (Легурска, Веселинов 2001–2002, с. 53).

Лингвогеографският профил на наивната картина на света предполага етномаркиран поглед към множеството географски обекти и население, които по определен начин се етикитират езиково (Виноград, Флорес, 1996, 203)³ в българския и във френския език, като всяка фиксирана речникова единица има своя аура от фонови знания, които в определени случаи се експлицират от съставителя на речника, а в други се оставят на езиковата интуиция на читателя. Духовната история на всеки народ е кодирана в лексикалния състав на неговия език, което превръща речниковото наследство в цивилизационна съкровищница на народностната култура и родова традиция. През епохата на българското Възраждане особена роля играят преводните речници, които се явяват опосредствен опит за лексикографско събиране и описание през чуждоезикова призма на българската книжовна и народна лексика. Лексикалната сфера остава винаги свързана с обективната и мисловна действителност независимо от различните философско-филологически теоретични интерпретации и идеологически постановки. Светът на думите е в сложна релация с материалния и духовен свят. Ето защо всеки речник в зависимост от своя характер е лексикографски моноезичен, двуезичен или полиезичен инвентар не само на традиционните думи и понятия, но и на съвкупността от експлицитни и фонови знания и словесно кодиран практически опит на обществата, говорещи даден език. В този контекст лингвогеографската картина на света се явява част от езиковата картина на света за дадено общество, фиксирана в определен брой лексикографски източника. Нейното реконструиране е възможно да бъде реализирано върху основата на речниковите словници чрез прилагането на определени методологически процедури.

Известно е, че „картините на света, представени в тълковните речници, могат да се съпоставят, като се търси основа за съпоставка – *tertium comparationis*⁴, характерна за отделните лексикални блокове“ (Легурска, Веселинов 2001-2002, с. 52)⁵. При създаването на еталон за съпоставка на кодираните в тях езикови картини „не се приема нито една от семантичните системи на отделните езици“, а „се създава трета – когнитивна система“, която при този тип лексикографски източници трябва да моделира структурата на конкретната речникова единица „като елемент от наднационалното информационно семантично равнище“, което по същество се явява „съвкупност от знания“ за нейната семантика и употреба. Използваният в този случай еталон за съпоставка „се характеризира с максимално обобщени формулировки на метаезика, търсещи в своята крайна точка универсални езикови черти“ (Легурска, Веселинов 2001-2002, с. 53). За разлика от класическите тълковни речници и енциклопедичните лексикографски издания, при съпоставката на двупосочни (напр. българо-френски и френско-български) преводни речници, каквито в случая са Богоровите двуезични лексикографски издания, не се налага

³ Виноград, Флорес (1996) Т. Виноград, Ф. Флорес. О понимании компьютеров и познания. В: Язык и интеллект, Москва, 1996, с. 185-229.

⁴ Според изследователя от Шанхайския университет Лей Жу най-ранната открита употреба на термина *tertium comparationis* датира от 1922 г. Той се основава на данните от електронната версия на „Оксфорския английски речник на цитиранията“ (The Citation Oxford English Dictionary), където като първа регистрирана употреба на термина се посочва писмен текст от 1922 г. Става въпрос за превод на английски от немски първоизточник, направен през посочената година. От друга страна в статията за „*ungleich* (‘неравен’)“ от „Немския речник на цитиранията“ (Citation Deutsches Wörterbuch) на братя Грим идеята за *tertium comparationis* се прилага от Йохан Готфрид фон Хердер по повод виждането му за сравнението между живопис и поезия в текст от 1769 г., без обаче да се използва терминът *tertium comparationis*. Една от ранните открити употреби на *tertium comparationis* е фиксирана в „Естетиката“ („*Aesthetica*“) на А. Г. Баумгартен, публикувана между 1751 и 1758 г. (Zhu, 2017, p. 36-37).

⁵ П. Легурска, Д. Веселинов. „Съпоставка на лексикалните картини на света през различни еталони - *tertium comparationis* [в български, руски и френски език]“. – В: сп. Български език, бр. 2, с. 51-63, 2001.

изграждането на подобна когнитивна матрица, обединяваща съответния набор от кванти на знанието, тъй като в ролята на естествен *tertium comparationis* се появява обединяващият преводен език, който в единия случай се явява език-източник, а в другия – език-цел. За целта на настоящето проучване под *tertium comparationis* се разбира „третата част на сравнението“, т.е. това е реконструиран модел от преводни чуждоезикови лексикални елементи, които позволяват да се сравнят българските части от френско-българския *Речник на географически веxти и нови имена* (Богоров, 1869, с. 486-499) и българо-френския *Речник на географически ве[x]ти и нови имена* (Богоров, 1871, с. 483-495). В случая като лексикален контент на изследователския *tertium comparationis* са избрани френскоезичните лексеми, включени в двата Богорови речника, които се наслагват и образуват инвариантен лексикографски *tertium comparationis*, спрямо който се съотнасят българските лексикални елементи от единия и другия речников географски анекс. По този начин се онагледяват лексикографските и традуктологични решения, които д-р Иван А. Богоров приема при съставянето на своите лингвогеографски анекси. Вижда се до каква степен френскоезичната лексика е преведена или обяснена чрез средствата на българския език и се очертават реалните възможности на българския език за изграждане на актуална картина на света.

За целите на настоящето изследване френскоезичният корпусен *tertium comparationis* се образува от наслагването на френските географски названия, ексцерпирани от двата Богорови лексикографски труда: „*Речник на географически веxти и нови имена*“ (Богоров, 1869, с. 486-499) и „*Речник на географически ве[x]ти и нови имена*“ (Богоров, 1871, с. 483-495). Квантитативният анализ на двата речникови словника показва, че общият брой на заглавните речникови единици в първия от тези лексикографски справочници е 1220 (Богоров, 1869), като в някои от тях са включени производни словоформи за женски род, за прилагателни имена както и характерни словосъчетания с участието на заглавната речникова единица. Прегледът на втория лексикографски справочник (Богоров, 1871) позволи да се установи, че в него авторът е добавил още 161 френски преводни еквивалента, които ги няма в словника от 1869 година⁶ като заглавни речникови единици. Анализът на добавения материал показва, че в добавения лексикален масив най-често става въпрос за упоменаване на:

- пропуснати жители на дадена област, град или държава (напр.: Hollsteinois, oise; Holstein; Hondrois, oise; Kurde; Samogitien; Westphalien, enne и др.);

⁶ Akhaltzihe; Alatyry; Alexandrof; Auvergne; Arnaut; Aube, L'Aube; Au-delà du Balkan; Avatcha; Azov; Bactriane; Baikal; Bakhtcheseraï; Bakou; Baltish-Port; Borsette; Bosjemans, Bosjemens; Boug (le); Brody; Brunswick; Brunswick; Bruxellois; Cambridje; Cassel; Célèbes; Célèbes; Cafre; Chatham ou Chatam; Cremona; Croate; Cumes; Cypriot, ote; De toutes les Russies; Delaware; Delhi ou Delhy; Donetz (le); Dunabourg; Dunamund; Dunubien, Situé sur le Danube; Ekaterinoslav; Elsenour; Ephese; Etolie; Eylau, Preussisch-Eylau; Fontainebleau; Gethsemane; Grand-Russien; Grisons; Grodno; Helsingfors; Heraclee; Hollsteinois, oise; Hongrois, oise; l'Irtyche; l'Ilyrienvie; l'Heranlt, de l'Herault; l'île de Cerigo; Ilmen; Indes occidentales; Kertch; Khersonese; Kiev; Kovno; Kurde; La montagne de la Table; le principauté de Reuss; la Russie rouge; La Stchara; Las governrn; Le cap de Bonne-Esperance; Le cap Nord; le détroit de Bass; le détroit de Béring; Le Lichtenberg, les monts; le lac de Constance; le lac Peïpous; Le Mer blanche; le mont Hélicon; Le Monténégro; le pays du Cap; Le Po; Le Shanon; Les Alpes Rhetiques; Les Bermudes, îles; Les îles de la Societe; les îles du vent; Les îles f sous le yent; Les Indes orientales; Les monts Valdi; les Sorlingues, îles Sorlinues; Les Tchérémisses; les Tchoudes; Luego; Martinique; Nijni-Novogorod; Nîmes ou Nîsmes; Norgai; Numide; Numide; Okhotsk; Olonetz; Orleans; Otchakov ou Oczakov; Oxford; Panticapee; Parnasse; Pelasge; Petat-Russien; Petite Russie; Pinde; Poltava ou Pultava; Provence; Rhenan, située sur Rbin; Rhinfeld ou Rhenfelden; Riazan; Riesengebirge, les Montagne des geants; Riga; Russie; Russie Blanche; Rymnich; Saint-Marin; Saint-Quentin; Salzbouurg; Samogitien; Segovie; Silistrie ou Dristra; Sistov; Situé au-dela du Caucase; Situé sur la Baltique; Situé sur les bord; Songarie; Sparte; Supérieur; Tchesme; Tchetchenze; Tchouktchi, la presqu'île des Tchouktchis; Trans -, au-dela de, ex; Transalpine; Transdanubien; Tungues; Tunis; Tver; Un Cosague de la Mer noire; Un habitant de; un habitant de Khiva; Un habitant de Pskow; Vareguos; Viazma; Vitchevda; Vogoules; Volkhov; Vologda; Voroneje; Wahabys, Vahabites; Washington; Westphalien, enne; Wola; Xeres; Yonkaguies; York; Zaporogue; Ziraine.

- пропуснати държави, области, населени места, географски обекти в по-голямата си част руски, което показва че е ползвал руски лексикографски първоизточник (Alatyr, Alexandrof, Kertch, Kiev; Kovno; Etolie; le détroit de Béring; Khersonese; le detroit de Bass; La Mer blanche; le mont Helicon; Nimes ou Nismes; Numide; Nijni-Novogorod; Okhotsk; Olonetz; Otchakov ou Oczakov; Oxford; Parnasse; Poltava ou Pultava; Provence; Riazan; Riga; Salzbouurg; Washington и др.).

По този начин, след наслагването върху лексикалния списък от френскоезични географски названия от френско-българския „Речник на географически ве[х]ти и нови имена“ (Богоров, 1869, с. 486-499) на ексцерпирани допълнителни френскоезични географски названия, ексцерпирани от българско-френския „Речник на географически ве[х]ти и нови имена“ (Богоров, 1871, с. 483-495) се получава обобщен работен tertium comparationis словен корпус, съставен от 1381 френски лексикални единици. Конституирането на този представителен френскоезичен корпус е важен етап за определянето на българскоезичния масив от речникови единици, тъй като чрез него ще се съпоставят работните масиви от български преводни еквиваленти (ексцерпирани от френско-българския географски анекс) със заглавните речникови единици (ексцерпирани от българско-френския географски анекс). Полученият френскоезичен лексикален корпус се представя в азбучен ред, като са запазени пояснителните сведения (определителен член с или без предлог, фонетични данни и др.) към онези словоформи, които авторът е избрал и е счел за необходими, както следва:

Abazes; Abazie; Abdère; Abdéritains; Aberdeen; Abo; Abruzzi; Abyssin; Abyssinie; Achaïe; Achéen; Acores; Acre; Acrocérauniens; Actium; Adige; Adriatique; Andrinople et Adrianople; Africain, aine; Afrique; Agen; Agrigente; Aguille; Aquitaine; Ain (l') [ene]; Ain [in]; Aix; Aix-la-Chapelle; Ajaccio; Akhaltzihe; Aland; Alatyr; Albanais; Albanie; Albe et Albe-la-longue; Albe Royale (ou Stuhlweissenbourg); Albigeois; Albion; Aléoutiennes; Alep ou Haleb; Alexandrette; Alexandrine; Alexandroff; Algarve; Alger; Algérie; Algérien, -enne; Allemagne; Allemand, -ande; Alpes; Alsace; Alsacien; Altaï; Amazone; Amboine; Américain, Américaine; Amérique; Amiens; Amirantes; Amis; Ammonite; Amour; Amsterdam; Anatolie; Anche [oche]; Ancône; Andalous, -ouse; Andalousie; Andes; Angermanie; Angers; Anglais, -aise; Angleterre; Anguille; Anhalt (le duché d'~); Anséatiques; Antilles; Antioche; Auvergne; Anvers; Appalaches (les); Appenzell; Arabe; Arabie; Arabique; Aragon; Aragonais, aise; Aral; Arbes; Arcadie; Arcadien, enne; Archipel; Ardennes; Argolide; Argovie; Arkhangelsk et Arhangel; Arménie; Arménien, enne; Arnaut; Asiatique; Asie (l'~mineure); Asphaltite; Assyrie; Assyrien, enne; Astracan; Asturies; Athènes; Athénien; Athos (ou Monte-Santo); Atlantique; Atlas; Attique; Aube, Aude ou Oude; Au-delà du Balkan; Augsbourg (oxbour); Augustowo; Aulide; Aurigny; Australie; Austrasie; Austrasien; Autriche; Autrichien; Auxerre; Avranches; Avatcha; Azov; Babel (la tour de ~); Bab-el-mandeb (le Détroit de ~); Babylone; Babylonien, enne; Bactriane; Badajoz; Bade; Baffin; Bahamas (les îles ~); Baïkal; Bakhticheseraï; Bakou; Balaton; Bale; Baléares; Balkan; Bellinzone; Baltique; Baltis-Port; Banda (les îles ~); Barbade; Barbaresque; Barbarie; Bayreuth; Barcelone; Bachkirs; Batave; Batavie; Bautzen et Budissin; Bavaois; Bavière; Bayonne; Bédouin; Beggio; Belge; Belgique; Belgrade; Béloutchistan; Bender; Bénévent; Bengale; Béotie; Béotien; Berg-op-zoom; Berlin; Bermudes; Berne; Bersabée; Berthoud; Bessarabie; Béthanie; Bethleem; Bialystok; Bienne; Bisontin; Biscaye; Bisontin, -ine; Bithynie; Bohème; Bohémien, enne; Bois-le-Duc; Bologne; Bolonais (le); Bolzano ou Bautzen [-tsene]; Bone; Bonn; Bonne-Esperance (le cap de ~); Bordeaux; Bormio; Borromées; Boursette; Boristhène; Bossemans, Bossemens; Bosniaque; Bosnie; Bosphore (le); Bothrie (le golfe de ~); Boug (le); Bougie; Boukhare; Boukharie; Bourgogne (la); Bourguignon; Bouxwiller [-vilie]; Brabançon, -onne; Brabant; Brandebourg (le); Brasil (le); Breme; Brescia; Breslau; Bretagne (la); Breton, -onne; Brighton [breiten]; Brindes; Breisach; Britannique; Brigua; Brody; Brousse ou Bourse et Bursa; Brs Berg-op-zoom cil; Bruges; Brunswick;

Brunswick; Brunswick; Bruxelles [-cel]; Bruxellois; Buenos-Aires [buenozer]; Bulgare; Bulgarie; Boulogne-sur-Mer; Byzance; Byzantin, ine; Cachemire (ou Srinagar); Cadix [-dikse]; Caen [kan]; Cafrerie; Cagliari; Caire; Calabre (la); Calais; Calédonie; Calédonien ; Californie; Calvados (le), [-dosse]; Calvaire m, Golgotha; Cambrai [-bre]; Cambridge; Candie (île de ~); Cannes; Canaries (les); Cap (le); Capharnaüm [-aome] ou Capernaüm; Capoue; Cappadoce (la); Caraïbe; Carélie (la); Caribes *voyez* Charybde; Carinthie (la); Carlsruhe [-roue]; Carniole (la); Carolines; Carpathes (les monts); Carpienne; Carthaginois, -oise; Carthage; Cassel; Castillan, ane; Castille (la); Catalogne (la); Catane; Caucase; Caudines; Cayenne [ka]; Célèbes; Célèbres; Clérysien; Celtes; Céphalonie; Ceuta; Cévennes (les); Ceylan (l'île ~); Cafre; Chaîne; Chaldée (la) [cal]; Chaldéen; Châlons-sur-Marne; Champagne (la); Chanaan [ka] ; Charybde [ka]; Chatham ou Chatam; Chelsea; Chéronée [ke]; Chester; Chiavenne; Chili; Chimborazo; Chinoise; Chio; Cholula; Chypre; Cilicie; Cimbres; Cinq-églises; Circassie (la); Circassien, enne; Cisalpin; Clèves; Curaçao; Coblenz; Cochinchine; Coimbre; Coire; Colchide; Cologne; Come; Confins militaires; Conception; Constance; Constantinople; Cook; Copenhague; Cordillères; Cordoue; Corée; Corinthien, enne; Corinthe; Cornailles; Corogne; Corse; Cosaque; Cote d'or; Côte-d'Or; Courlandais; Courlande; Courtray; Cracovie; Cremone; Crête; Crimée; Croate; Croate; Croatie; Catalan, -ane; Cuba; Cumes; Curische-Haff; Cyclades; Cypriote, -ote; Cyrénaïque; Cyrène; Cythère; Czaslau; Dace; Dacie; Dalmate; Dalmatie; Damas; Damiette; Danemark; Danois; Dantzic; Danube; Dardanelles; Darien; Darmstadt; Dauphine; Davis; De Narva; De toutes les Russies; Delaware; Delhi ou Delhy; Delphes; Dendermonde ou Termonde; Dents (la cote des – ou d'ivoire); Deux-Ponts; Dnieper; Dniester; Dofrines; Don; Donawert et Danauwoerth; Donetsk (le); Dropât; Doubs; Douvres; Drave; Dresde; Dublin; Duna ou Dvina du sud; Dubourg; Dunamund; Dunkerque; Danubien, situé sur le Danube; Durance; Düsseldorf; Dvina du nord; Ebre; Ecbatane; Ecluse; Ecossais; Ecosse; Edimbourg; Egée; Egypte; Egyptien; Yekaterinoslavka; Elbe; Elbourz; Eléphantine (L'île~); Eleusis; Elseneur; Elseneur; Esteville; Ems; Endeavour; Enghien; Ephese; Epices; Epire; Epirote; Eridan; Erie; Erivan; Erzeroum; Erzgebirge; Escaut; Esclavon, onne; Esclavonie; Esclavonie; Esquimaux; Espagnol; Esta de l'Eglise; Estonie; Estonien; Estrémadure; Etats-Unis; Ethiopie; Ethiopien; Etna; Etolie; Eton; Etrusque; Étrurie; Eubée; Eupatoire; Euphrate; Eure; Europe; Européen; Eurotas; Ervillers; Eylau, Berg-op-zoom, Eylau; Faeroe ou Faeroer; Falun; Fenestrages; Fer; Ferrare; Ferrette; Fez; Fichtelberg (le); Figuière; Filibé *v voyez* Philipopoli; Finisterre; Finlandais, aise; Finlande; Finnois; Fionie ou Foyen; Flamande, ande; Flandre; Fleures; Flessingue; Florence; Florentin, ine; Floride; Folx [foa]; Fontenoy; Fontainebleau; Fontarabie; Forestières; Forêt noire; Formose; Formose; Fortunes; Franc, anque; Franc-Comtois; France; Franche-Comté; Franconie; Française; Frey bourg; Frioul; Frische-Haff; Frise; Frison, -onne; Frontignan; Fulde; Furka; Gaète; Galatie; Galice; Galicie; Galilée; galiléen; Galles; Gallois; Gambie; Gand; Gange; Garonne; Gascogne; Gascon, onne; Gaule; gaulois; Géants (les montagnes des ~); Gênes; Genève; Genevois; Génois; George (la canal de ~); Géorgie; Georgien; Germains; Germanie; Germanique; Gironde; Gers; Gethsémané; Grattes; Gibraltar; Cinq-ports (les ~); Gorgent; Glacial; Glaris; Glasgow; Gloucester et Gloucester; Gansée et Gnesen; Goettingue; Golgotha; Görlitz ou Gorice; Goth; Gothie; Gottland; Gouadeloupe; Granade; Grand-Courant (le); Grande-Bretagne; Grand-Russien; Granigue; Gratz ou Graetz; Gravelines; Grec, cgue; Grece; Greenwich; Greifswalde; Grison, onne; Grisons; Grodno; Groeland; Groelandis; Groningue; Gruyeres; Guayaguil; Gueldre; Guernesey; Guinee; Guyane et Guiane; Guyenne et Guienne; Habsbourg; Hainaut; Haiti (Saint-Domingo); Halicarnasse; Hambonger; Hanovre; Hanovrien; Hanse; Hanz; Havane; Havre; Haye; Hebreu; Hebrides; Hecla ou Hekla; Heidelberg; Hellade; Hellene; Hellespont; Helsingfors; Helvetie; Heraclee; Herant; Herculaneum; Hercule; Hercynienne; Herrnhut; Hersonese [ker-] ; Hesse; Hessois; Hevetien; Hevetigue; Hibernie; Hibernien, enne; Himalayas; Hindon; Hindoustan; Hispanique; Hollandais; Hollande; Hollsteinois, oise; Holstein; Hombourg; Hondrois, oise; Honduras; Honfleur; Horeb; Hottentot; Hottentotie; Houngrie; Houngrises; Hudson; Hun; Huron,onne; Huron,onne; Hydra;

Hyeres et Hieres; Hyperboreen; Heraclee; l'Irtyche; l'Illyrienvie; l'Heranlt, de L'Hérault; l'île de Cerigo; Iakouts et Iakoutes; Iaroslav; Iberie; Iena; Ienikaleh; Ienisei; Iles (les ~ du vent); Illyrie; Illyrien, enne; Ilmen; Imerethie; Inde; Indes occidentales; Indien, enne; Indo-Britannique; Indo-Chine; Indus; Ingrie; Ingrie; Ionien, enne; Irlandais, aise; Irlande; Iroquois, oise; Ischia; Islandas, aise; Islande; Ispahan; Israel; Israelite; Istrie; Italie; Italien,enne; Ithaque; Ivree; Jaffa; Jagrenaut ou Djaddrenat; Jamaïque; Janina et Ianina; Japon; Japonais; Jaroslaw et Iaroslav; Jassy; Java; Javanais; Jemmapes; Jericho; Jersey; Jerusalem; Johannisberg; Joinville; Jordain; Juda; Judee; Juif, ive; Juïers; Jura; Jutland; Kalmouk; Kalouga; Kamtchadele; Kamtchatka; Kazan; Kentucky; Kertch; Kharkov; Khersonese; Khiva; Khotin ou Choczim; Kiakhta; Kiev; Kirguiz; Koenigsberg; Kouban; Kourile; Kovno; Kulm; Kurde; La montagne de la Table; la Narva; la principaute de Reuss; la Russie rouge; La Stchara; Lacademone; Lacademonien, enne; Laconie; Laconien; Ladoga; Laknau ou Luknow; Laodicee; Laon; Laplonie; Lapon, one; Laquidives; Larisse; Larrons; Las governrn; Latium; Laurent (le fleuve de ~); Lausanne; Le cap de Bonne-Esperance; Le cap Nord; le détroit de Bass; le détroit de Bering; Le Fichtelberg, les monts; le lac de Constance; le lac Peipous; Le Mer blanche; le mont Helicon; Le Montenegro; le pays du Cap; Le Po; Le Shanon; Leicester; Leipzig et Leipsik; Leman; Lemberg ou Leopold; Les Alpes Rhétiques; Les Bermudes, îles; Les îles de la Société; les îles du vent; Les îles *f* sous le yent; Les Indes orientales; les Kouriles; Les monts Valdi; les Sorlingues, îles Sorlinues; Les Tcheremisses; les Tchoudes; Lesghis; Letton ou Lette; Leuctres; Levant; Lewis; Leyde; Liban; Libau; Libye; Liege; Ligurie; Lille; Linange; Lion; Lipari; Lisbonne; Lithuanie; Lithuanien; Livonie; Livonien; Livourne; Loire; Lombard; Lombardie; Londres; Lorette; Lorian; Lorraine; Loueche ou Leuk; Louisbourg; Louvain; Lubeck; Lublin; Lucaies; Lucerne; Lucques; Luego; Lugano; Lune; Luneville; Lusace; Lusitanie; Lusitanien, enne; Luxembourg; Lycie; Lyon; Macedoine; Macedonien, enne; Madere; Madrid; Madrilene; Magellan; Majeur; Majorque et Mayorque; Malaise, aise; Maldives ou Male-Dives; Malines; Malouines (ies); Malte; Malthais; Manche; Mannheim; Mantinée; Mantoue; Marathon; Marquises; Marie-aux-mines; Marmara ou Marmora; Marmoutier; Maroc (1869) и Maroc (1871); Marseille; Martinique; Mascareignes; Mastriches; Maure et More; Maurice; Mauritanie; Mayence; Mazove; Mecgue; Mede; Medie; Medine; Mediterranee; Mein ou Main et Mayn; Melanesie; Memphis; Menicain; Mesie; Messine; Metz; Meurthe; Meuse; Mexico; Mexique; Michigan; Micronesie; Milan; Milanais; Milet; Mine-de-cuivre; Minerai; Minoque; Misnie; Mitau et Mittau; Moene; Moldan; Moldave; Moldavie; Molugues; Monbeliard; Mongol, ole; Mongolie; Mons; Mont-Blanc; Mont-Dore; Montenegrin, ine; Montenegro; Montpellier; Morat; Morave; Moravie; Mordouans; Moree; Morges; Moscou; Moscova; Moscovie; Moselle; Moudon; Mozambique; Mulhouse; Munich; Murcie; Mycenes; Nankin ey Nan-King; Naples; Napolitain; Nassau; Natolie (la); Nauple; Navarin; Navarre; Nazareth; Necker; Neerlandais; Neerlande; Negre; Negropont; Nepal (le); Neuchatel et Neufchatel; Neustrie; Neva; New-York; Niagara (le); Nice; Nicee ; Niemen (ou Le Memel); Niger (le) ; Nigritie (la); Nijni-Novogorod; Nil (le); Nimegue; Nimes ou Nismes; Ninive; Noire (la mer ~); Norgai; Norkoepping et Nordkoepping; Normand, ande; Normandie; Norte-Dame-des-Ermites; Norwege (la); Norwegien, enne; Nouvelle-Zemble (la); Nubie; Numance; Numide; Numide; Nuremberg; Obi (l'); Oceanie; Oesel; Ofen [-fine] (ou Bude) ; Ohio; Oise; Okhotsk; Olmutz; Olonetz; Olympie; Ombrie; Omega; Oragne; Orcades (les); Orel et Oriow; Orleans; Ormus et Hormouz; Osmamlis; Ossetes et Ossethes; Ostende; Ostrogoth, othe; Otaiti et Taiti ; Otchakov ou Oczakov; Ottoman et Othoman, ane; Ou l'Indus; Oudjein; Ouessant; Oural; Owhyhee; Oxford; Pacifique; Padoue; Palatinat (le); Palerme; Palestine (la); Pampelune; Panama; Pannonie (la); Panticapee; Papouasie; Paraguay; Paris; Parisien, enne; Parme; Parnasse; Parthe; Parthie (la); Passorowitz; Patagon, onne; Patagonie; Pavie; Payerne [pa-]; Pays-Bas (les); Peaux-rouges; Peipus (le ~); Pekin et Pe-kin; Pelasge; Pelew ou Palaos; Peloponese (le ~) et Peloponnese; Peluse; Pennsylvania (la ~); Perekop; Pernau et Pernov; Perou; Pेरouse; Persan, ane; Perse (la); Persigne; Peruvien, enne; Peschiera; Petit-Russien; Petchenegues(les); Petewaradin et

Petervaras; Petite Russie; Petropavlovsk (ou Avatcha), v St-Pierre-et-St-Paul; Petropolis [-lisse]; Phalsbourg; Pharsale; Phase (le); Phenicie (la); Phenicien, enne; Philadelphie; Philippines (les); Philippopoli; Philistin, ine; Phocée; Phocéenne, enne; Phrygien, enne; Phrygye (la); Picardie (la); Piemont (le); Pierre – 1869; Pierre-St-Paul; Pinde; Pise; Pistoie; Plaisance; Platee; Platten (le lac ~), Balaton. Pleskowq v Pskov; Plogne (la); Plotsk; Plymouth; Podlachie (la); Podolie (la); Polonais, aise; Poltava ou Pultava; Polynésie (la); Pomeranie (la); Pompeies; Pont-Euxin (le); Pontins (les marais~); Porentruy; Portici; Portugais; Portugal (le); Posen; Pouille; Pouzzoles; Poyas (les monts – ou Orals); Praga; Prentziow; Provence; Prusse (la); Prussien, enne; Pruth; Pskov ou Pleskow; Pyrenées,; Quatre-bras (les); Quatre-Cantons; Quatre-cantons (le lac des ~); Quebec; Quimper; Quito; Raguse; Ratisbone; Ravenné; Reims; Reuss (la); Revel ou Reval; Rhenan, ane (province – ne); Rhenan, situé sur Rbin; Rhétie (la); Rhin (le); Rhinfeld ou Rhenfelden; Rhode-island; Rhodes; Rhone; Riazan; Ribeaupville; Richmond; Riesen-gebirge; Riesengebirge, les Montagne des géants; Riesengebirge (le); Riga; Riga (le golfe de ~); Ripheid (les monts ~) Hyperboreens; Rochelle (la); Romain, aine; Rome; Romélie (la) et Romanie; Rosette; Rouge (la mer ~); Russe; Russie; Russie; Russie Blanche; Rymnich; Saba; Sagonte; Saint-Petersbourg; Saint-Domingue,(voyez Haiti); Saint-Gall; Saint-Marin; Saint-Quentin; Salamangue; Salerne; Salonique; Salzbourg; Samarie; Samaritain, aine; Samogitien; Samoyède; Sandwich (les îles ~); Saône (la); Saragosse; Sardaigne (la); Sardie; Sardes; Sarmatie (la); Sarounique (le golfe); Sarrasin, ine et Sarracène; Sauromates; Save (la); Saverne; Savoie (la); Savoyard, arde, et Savoisine, ene; Saxe (la); Saxonne, onne; Scandinave; Scandinavie (la); Schaffhouse; Scylla (le gouffre de ~); Scythie; Scythie; Seeland; Segovie; Seine (la); Selestadt; Serbe ou Servien,enne; Serepta ou Sarepta; Serrebruck; Serreguémènes et Sarguémènes; Servie (la); Sevastopol et Sebastopol; Seville; Seychelles (les); Shara (le); Shetland (les îles ~); Shevelingen; Stuttgart; Sibérie (la); Sibirien, enne; Sicile(la); Sicilien, enne; Sicyone; Sienne; Sierra-Nevada (la); Silésie (la); Silistrie ou Dristra; Sinai (le mont ~); Sind (le); Sion; Sistov; Situé au-delà du Caucase; Situé sur la Baltique; Situé sur les bord; Skager-rak (le) (ou le canal de Jutland) voyez Jutland; Slave; Slavon,one; Sleswig et Schleswig; Smalkalde et Schmalkalden; Smyrne; Société (ies îles de la ~); Soleure; Sonde (les îles de la ~); Songarie; Sorlingues (les); Souabe (la); Sparte; Spartiate; Spire; Spitzberg (le); Stenkerque; Stettin; Stokholm; Strasbourg; Styrie; Sudermanie (la); Sudètes (les); Suede (ia); Suedois, oise; Suez; Suisse (la); Sund (le); Supérieur; Supérieur (le); Syracuse; Syrie (la); Syrien, enne; Table (la montagne de la ~); Tage (le); Tamise (la); Tanager; Tarente; Tatar, are et Tartare; Tartarie (la) et Tartarie; Taunus (le); Tauride (la); Tauris; Taurus (le); Tchesme; Tchetchenze; Tchouktchi, la presque île des Tchouktchis; Teheran; Temeswar et Temiswar; Teneriffe; Terceire; Terracine; Terre de feu (la); Terre-Neuve (la); Terre-Sainte; Tessin (le); Theaki; Thebain, aine; Thebes; Theiss (la); Theodosie; Thermopyles (les); Thessalie (la); Thessalien, enne; Thessalonique; Thionville; Thorn; Thrace; Thun; Thurgovie (la) (le canton de ~); Thuringe (la); Tigre (le); Tirlémont; Tolède; Toscane; Tournay; Transalpine; Transatlantique; Transcaucasie (le); Transdanubien; Transdanubien, -enne; Transalpin, -ine (la Gaule ~ne); Transpadane; Transrhenan, -ene; Transylvanie (la); Trebizonde; Trente; Trèves; Trinité (la); Trinquemale ou Trincomale; Troade(la); Troie; Troyes; Truxillo; Tubingue; Tubre (le); Tungues; Tunis; Turq, que; Turquie (la); Turin; Turkoman, -ane; Tver; Tyrol (le); Tyrolien, -enne; Ubes; Ukraine; Un Cosaque de la Mer noire; Un habitant de (un habitant de) Khiva; Un habitant de Pskov; un Tcheque ou Bohème (1871); Unterwald; Upsal; Urbin; Urseren; Utigue; Vaigatz; Valais (le); Valachie et Valaquo; Valaque; Valangin; Valence; Valette (la); Valteline (la); Vareguos; Varsovie; Vaud (le canton de ~); Vaudois, oise; Vavay; Vendée; Venetie (la); Venetien, enne; Venise; Vera-cruz; Vermélie; Verone; Versailles; Vesuve (le); Viazma; Vicence; Vienne; Visigoth; Vistule (la); Vitcheqda; Vogoules; Volga; Volhynie (la); Volkhov; Vologda; Voroneje; Vosges (les); Wahabys, Vahabites; Waldstettes (le lac des ~); Wallenstadt (le lac des ~); Washington; Wesselonne et Vesselonne; Westmanie (la); Westphalien, enne; Westphatie (la); Wibourg et Wiborg; Wieliczka; Wight; Wilna ou

Vilna; Windau; Wisbade; Wissembourg; Wola; Wooiwich; Wurtemberg (le); Wurtzbourg; Xanthe; Xeres; Xeres; Xicoco; Y [ei], le golfe; Yarmouth; Yedo ou Jedo; Yonkaguies; Yonne; York; Ypres; Yssel; Yverdon; Yvice et Yviza; Zaandam [zanedame]; Zaire (le); Zamosc et Zamosk; Zaporogue; Zeland (la); Ziraine; Zitomir et Jitomir; Zug; Zuidezee (le); Zurich.

Във френскоезичния корпус се забелязва наличието на ортографични варианти при изписването на някои географски обекти, както и използването на синонимни еквиваленти за назоваването на други географски обекти. За улеснение на читателите д-р Иван А. Богоров е въвел три начина за маркирането на тази вариативност, независимо дали става въпрос за графично или синонимно маркиране. Първият предполага използването на френския съюз „et“, вторият – на френския съюз „ou“, а третият начин за изразяването на въпросната вариативност включва комбинираното съчетаване на двата съюза „et“ и „ou“, както следва:

- въвеждане на вариативност чрез със съюза „et“ (бълг. ‘и’): Adrinople et Adrianople; Albe et Albe-la-iongue; Arkhangel et Arhagel; Bautzen et Budissin; Donawert et Danauwoerth; Glocester et Gloucester; Gnesne et Gnesen; Guyane et Guiane; Guyenne et Guienne; Hyeres et Hieres; Iakouts et Iakoutes; Janina et Ianina; Jaroslaw et Iaroslaw; Leipzig et Leipsik; Leipzig et Leipsik; Maure et More; Mitau et Mittau; Neuchâtel et Neufchatel; Norkoepping et Nordkoepping; Orel et Oriow; Ormus et Hormouz; Osmamlis; Ossetes et Ossethes; Otaiti et Taiti; Ottoman et Othoman, ane; Pekin et Pe-kin; Péloponnèse (le) et Péloponnèse; Pernau et Pernov; Petewaradin et Petervaras; Romélie (la) et Romanie; Sarrasin, ine et Sarracene; Savoyard, arde, et Savoisine, ene; Serreguemines et Sarguemines; Sevastopol et Sebastopol; Sleswig et Scheswing; Smalkalde et Shmalkalden; Tatar, are et Tartare; Tartarie (la) et Tartarie; Temeswar et Temiswar; Valachie et Valaquie; Wesselonne et Vesselonne; Wibourg et Wiborg; Yvice et Yviza; Zamosc et Zamosk; Zitomir et Jitomir;

- въвеждане на вариативност чрез съюза „ou“ (бълг. ‘или’): Albe Royale (ou Shlweissebourg); Alep ou Haleb; Aude ou Oude; Bolzano ou Botzen [-tsene]; Dendermonde ou Termonde; Dents (la cote des – ou d’ivoire); Duna ou Dvina du sud; Faeroe ou Faeroer; Fionie ou Fyen; Goritz ou Gorice; Gratz ou Graetz; Hecla ou Hekla; Jagrenaut ou Djaddrenat; Khotin ou Choczim; Laknau ou Luknow; Lemberg ou Léopold; Letton ou Lette; Loueche ou Leuk; Maldives ou Male-Dives; Marmara ou Marmora; Ofen [-fine]; Pelew ou Palaos; Poyas (les monts – ou Orals); Pskov ou Pleskow; Revel ou Reval; Serbe ou Servien,enne; Serepta ou Sarephtha; Trinquemale ou Trincomale; un Tchèque ou Bohème (1871); Wilna ou Vilna; Yedo ou Jedo и др.

- въвеждане на вариативност чрез едновременно комбиниране на съюза „ou“ (бълг. ‘или’) със съюза „et“ (бълг. ‘и’): при назоваването на османския град „Бурса“, който д-р Иван А. Богоров изписва като „Брусса“ и като „Брусса“, френскоезичната заглавна речникова единица се оказва трикомпонентна, както следва: [”Brousse ou Bourse et Bursa” (Богоров 1869, с. 488). Същото явление се наблюдава и при назоваването на немския град „Майн“, който се оказва изписан също по три начина, свързани съответно със съюзите „ou“ и „et“: „Mein ou Main et Mayn” (Богоров 1869, с. 494).

Воден от желанието си да бъде полезен за правилното овладяване на френското произношение, д-р Иван А. Богоров целенасочено дава правоговорни указания за особените случаи на произношение, които маркира навсякъде с квадратни скоби [...], например: Ain (l’) [ene]; Ain [in]; Anch [oche]; Augsbourg [oxbour]; Bolzano ou Botzen [-tsene]; Bouxwiller [-vilie]; Brighton [breiten]; Bruxelles [-cel]; Buenos-Ayres [buenozer]; Cadix [-dikse]; Caen [kan]; Calvados (le), [-dosse]; Cambrai [-bre]; Capharnaum [-naome]; Carlsruhe [-rove]; Cayenne [ka]; Chaldée (la) [cal]; Chanaan [ka]; Charybde [ka]; Chelsea; Chéronée [ke]; Foix [foa]; Hersonèse [ker-]; Ofen [-fine]; Payerne [pa-]; Petropolis [-lisse]; Y [ei], le golfe; Zaandam [zanedame] и др.

Д-р Иван А. Богоров е включил и препратки към определени речникови статии, въведени обикновено със словоформата „voyez (бълг. ‘вижте’). Така например по отношение на един от

известните швейцарски канали, известен както с немското си название „le Skagerrak“, така и с френското си име „le canal de Jutland“, е дадена препратка към френскоезичната речникова статия „Jutland“. Същото важи и за турското название „Филибе“ за българския град Пловдив, снабдено с препратка към гръцкото име „Филипополис“ (Filibé *voyez* Philipopoli). Подобен подход се наблюдава при испанското название на острова „Свети Доминго“, известен от средата на XIX век и като „Хаити“ (Saint-Domingue *voyez* Haïti), както и при гръцкото название „Харибда“, изписвано на френски и като „Карибд“ (Caribde *voyez* Charybde), въпреки че последния случай е по скоро с транскрипционен характер.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Андрейчин, Л. (1971)** Към по пълно проучване езика на Ив. Богоров. // *Български език*. кн.1, с. 3-7. (Andreychin, L. (1971) Kam po palno prouchvane ezika na Iv. Bogorov. - *Balgarski ezik*. kn.1, s. 3-7.)
- Арnaudов, М. (1944)** Български образи: Лит. студии и портрети: Т. 1 -. София: Хемус. (Arnaudov, M. (1944) *Balgarski obrazi: Lit. studii i portreti*: T. 1 -. Sofia: Hemus.)
- БВЛ (1972)** Българска възрожденска литература: От Паисий Хилендарски до Добри Войников: [Антология]. Състав. Петър Динеков. [1. изд.]. София: Бълг. писател, 256 с. (BVL (1972) *Balgarska vazrozhdenska literatura: Ot Paisiy Hilendarski do Dobri Voynikov*: [Antologia]. Sastav. Petar Dinekov. [1. izd.]. Sofia: Balg. pisatel, 256 s.)
- БВЛ (1974)** Българска възрожденска литература: От Паисий Хилендарски до Добри Войников: [Антология]. Състав. Петър Динеков. [2. изд.]. София: Бълг. писател, 263 с. (BVL (1974) *Balgarska vazrozhdenska literatura: Ot Paisiy Hilendarski do Dobri Voynikov*: [Antologia]. Sastav. Petar Dinekov. [2. izd.]. Sofia: Balg. pisatel, 263 s.)
- БВЛ (1975)** Българска възрожденска литература: От Паисий Хилендарски до Добри Войников: [Антология]. Състав. Петър Динеков. [3. изд.]. София: Бълг. писател, 263 с. (BVL (1975) *Balgarska vazrozhdenska literatura: Ot Paisiy Hilendarski do Dobri Voynikov*: [Antologia]. Sastav. Petar Dinekov. [3. izd.]. Sofia: Balg. pisatel, 263 s.)
- БВЛ (1976)** Българска възрожденска литература: От Паисий Хилендарски до Добри Войников: [Антология]. Състав. Петър Динеков. [4. изд.]. София: Бълг. писател, 263 с. (BVL (1976) *Balgarska vazrozhdenska literatura: Ot Paisiy Hilendarski do Dobri Voynikov*: [Antologia]. Sastav. Petar Dinekov. [4. izd.]. Sofia: Balg. pisatel, 263 s.)
- Богданов, И. (1969)** Кратка история на българската литература: В 2 ч. София: Народна просвета. (Bogdanov, I. (1969) *Kratka istoria na balgarskata literatura: V 2 ch*. Sofia: Narodna prosveta.)
- Богданов, И. (1983)** Тринадесет века българска литература. Т. 1, София, Наука и изкуство. (Bogdanov, I. (1983) *Trinadeset veka balgarska literatura*. T. 1, Sofia, Nauka i izkustvo.)
- Богоров, И. (1869)** Френско-български и българско-френски речник : [Ч. 1-2] / От д-р И. А. Богорова. – Виена : Книгопечатница Л. Сомерова, 1869-1871. – 8°.; Ч. 1. Френско-българска част. – 1869. – VIII, 516 с.; [Ч]. 2. Българско-френски дял. – 1871. – VII, [1], 506 с. (Bogorov, I. (1869) *Frensko-balgarski i balgarsko-frenski rechnik* : [Ch. 1-2] / Ot d-r I. A. Bogorova. – Viena : Knigopechatnitsa L. Somerova, 1869-1871. – 8°.; Ch. 1.

- Frensko-balgarska chast. – 1869. – VIII, 516 s.; [Ch]. 2. Balgarsko-frenski dyal. – 1871. – VII, [1], 506 s.).
- Богоров, И. (1873)** Френско-български и българско-френски речник: дял 1. Френско-български дял, 2. изд., Оправено. Виена: книгопечатница Л. Сомерова и др., VIII, 512 с.(Bogorov, I. (1873) Frensko-balgarski i balgarsko-frenski rechnik: dyal 1. Frensko-balgarski dyal, 2. izd., Opraveno. Viena: knigopечатnitsa L. Somerova i dr., VIII, 512 s.).
- Богоров, И. (1940)** Избрани съчинения. Състав. Л. Ж. Стоичкова. София: Хемус, XVIII, 207 с.(Bogorov, I. (1940) Izbrani sachinenia. Sastav. L. Zh. Stoichkova. Sofia: Hemus, XVIII, 207 s.).
- Богоров, И. (1944)** Избрани страници. Състав. Стойко Стойков. София: Хемус, XXVIII, 208 с.(Bogorov, I. (1944) Izbrani stranitsi. Sastav. Stoyko Stoykov. Sofia: Hemus, XXVIII, 208 s.).
- Богоров, И. (1963)** Избрани произведения. Състав. и Р. Русев, София: Бълг. писател, 148 с., 1 л.(Bogorov, I. (1963) Izbrani proizvedenia. Sastav. i R. Rusev, Sofia: Balg. pisatel, 148 s., 1 l.).
- Богоров, И. (1970a)** Д-р Иван Богоров: Юбилейно издание на Съюза на българските журналисти по случай 150 години от рождението. София: Съюз на българските художници.(Bogorov (1970a) D-r Ivan Bogorov: Yubileyno izdanie na Sayuza na balgarskite zhurnalisti po sluchay 150 godini ot rozhdenieto. Sofia: Sayuz na balgarskite hudozhnitsi.)
- Богоров, И. (1970b)** За народна сваяст, добро поминуване и родна реч: Избрани произведения. Състав. Г. Боршуков. Пловдив: Хр. Г. Данов, 295 с. (Bogorov (1970b) Za narodna svyast, dobro pominuване i rodna rech: Izbrani proizvedenia. Sastav. G. Borshukov. Plovdiv: Hr. G. Danov, 295 s.).
- Богоров, И. (1983)** И се започна с „Български орел“: [Избрани произведения]. Състав. П. Тотев, София: Бълг. писател, 475 с.(Bogorov (1983) I se zapochna s „Balgarski orel“: [Izbrani proizvedenia]. Sastav. P. Totev, Sofia: Balg. pisatel, 475 s.).
- Бояджиева, В., Б. Ташева, С. И. Вагенщайн, И. Баталов, П. Д. Христов (1996)** Френско-български, българско-френски речник = Dictionnaire francais - bulgare, bulgare-francais. София: Колибри.(Boyadzhieva, V., B. Tasheva, S. I. Vagenshtayn, I. Batalov, P. D. Hristov (1996) Frensko-balgarski, balgarsko-frenski rechnik = Dictionnaire francais - bulgare, bulgare-francais. Sofia: Kolibri,.).
- Български орел (1847)** Български орел: известник граждански, търговски и книжовен. // *Български орел: известник граждански, търговски и книжовен*, [б.и.], Лайпциг, 1847.(Balgarski orel (1847) „Balgarski orel: izvestnik grazhdanski, targovski i knizhoven“, Balgarski orel: izvestnik grazhdanski, targovski i knizhoven, [b.i.], Layptsig, 1847.)
- Велинов, М. (1901)** Френско-български и българско-френски речник: [1-2]. Търново: Ив. С. Вителов. (Velinov, M. (1901) Frensko-balgarski i balgaro-frenski rechnik: [1-2]. Tarnovo: Iv. S. Vitelov.)
- Виноград, Т., Ф. Флорес (1996)** О понимании компьютеров и познания. – В: *Язык и интеллект*, Москва, 185-229.(Vinograd, T., F. Flores (1996) O ponimanii kompyuterov i poznania. - V: Yazyk i intellekt, Moskva, 185-229.)
- Константинова, М. (2001)** Френско-български и българско-френски речник: 25 141 думи и 5 626 словосъчетания. В. Търново: Gaberoff.(Konstantinova, M. (2001) Frensko-balgarski i balgarsko-frenski rechnik: 25 141 dumi i 5 626 slovosachetania. V. Tarnovo: Gaberoff.)
- Къосева, И. (1999)** Френско-български и българско-френски речник. София: Галеон. (Kyoseva, I. (1999) Frensko-balgarski i balgarsko-frenski rechnik. Sofia: Galeon.)

- Легурска, П., Д. Веселинов (2001)** Съпоставка на лексикалните картини на света през различни еталони – tertium comparationis [в български, руски и френски език]. // *Български език*, бр. 2, с. 51-63 (Legurska, P., D. Veselinov (2001) „Sapostavka na leksikalnite kartini na sveta prez razlichni etaloni – tertium comparationis [v balgarski, ruski i frenski ezik]“. // *Balgarski ezik*, br. 2, s. 51-63.)
- Макаров, Н. (1880)** Международные словари для средних учебных заведений: часть французско-русская; часть русско-французская. Санкт-Петербург, Типографии Тренке и Фюсно. (Makarov, N. (1880) *Mezhdunarodnye slovari dlya srednih uchebnykh zavedeniy: chasty frantsuzsko-russkaya; chasty russko-frantsuzskaya*. Sankt-Peterburg, Tipografii Trenke i Fyusno.)
- Младенов, Ст. (1929)** Иван Богоров. - Библиотека "Български писатели". Под ред. на М. Арnaudов. Т. I, София: Факел, 1929, 216 с. (Mladenov, St. (1929) *Ivan Bogorov*. - Biblioteka "Balgarski pisateli". Pod red. na M. Arnaudov. T. I, Sofia: Fakel, 1929, 216 s.)
- Параладов, А. (1861)** География за II клас на ланкастерските училища, преведена от молдавски с някакви си убавки и прибавки от учителя на II Ланкастерско в Болград училище Т. Параладова. Болград: в печатницата на Българското централно училище, 35 с. (Paraladov, A. (1861) *Geografia za II klas na lankasterskite uchilishta*, prevedena ot moldavski s nyakakvi si ubavvki i pribavki ot uchitelya na II Lankastersko v Bolgrad uchilishte T. Paraladova. Bolgrad: v pechatnitsata na Balgarskoto tsentralno uchilishte, 35 s.)
- Патев, П. (1935)** Д-р Ив. А. Богоров. Бълг. учител, нар. будител и родоначалник на бълг. вестникарство: Беседа прочетена от Павел В. Патев в Карлово на 18 март и София 13 май 1934 г. София, 1935, 48 с. (Patev, P. (1935) *D-r Iv. A. Bogorov. Balg. uchitel, nar. buditel i rodonachalnik na balg. vestnikarstvo: Beseda prochetena ot Pavel V. Patev v Karlovo na 18 mart i Sofia 13 may 1934 g.* Sofia, 1935, 48 s.)
- Пенев, Б. (1926)** Пътните бележки на Богорова. В: – *Известия на Народния Етнографски музей в София*, кн. VI, София, с. 48-58. (Penev, B. (1926) *Patnite belezhki na Bogorova*. V: – *Izvestia na Narodnia Etnografski muzey v Sofia*, kn. VI, Sofia, s. 48-58.)
- Рейф, Ф. (1862)** Параллельные словари языков русского, французского, немецкого и английского, часть первая, часть вторая, часть третья, часть четвертая. Санкт-Петербург. (Reyf, F. (1862) *Parallelynye slovari yazykov russkogo, frantsuzskogo, nemetskogo i angliyskogo*, chasty pervaya, chasty vtoraya, chasty tretaya, chasty chetvertaya. Sankt-Peterburg.)
- Речник (1954)** Речник на съвременния български книжовен език: Т. I-III. София: БАН, 1954. (Rechnik (1954) *Rechnik na savremennia balgarski knizhoven ezik*: T. I-III. Sofia: BAN, 1954)
- Руднев, В. (1997)** Словарь русской культур XX века. Москва. (Rudnev, V. (1997) *Slovary russkoy kulyturn XX veka*. Moskva.)
- Русев, Р. (1961)** Езикът на Богоров според преценки на съвременници. // *Български език*, кн. I. (Rusev, R. (1961) *Ezikat na Bogorov spored pretsenki na savremennitsi*. // *Balgarski ezik*, kn. I.)
- Теодоров-Балан, А. (1881)** Български речник от Ивана А. Богорова. // *Наука*, кн. I. (Teodorov-Balan, A. (1881) *Balgarski rechnik ot Ivana A. Bogorova*. // *Nauka*, kn. I)
- Филипов, Н. и съавт. (1929)** Български писатели: Живот, творчество, идеи: Т. 1 - 6. София: Факел. (Filipov, N. i saavt. (1929) *Balgarski pisateli: Zhivot, tvorchestvo, idei*: T. 1 - 6. Sofia: Fakel.)

- Шишманов, И. (1899)** Руското влияние в езика и Богоровата реакция. // *Български преглед*, г. VI кн, II с. 186-127. (Shishmanov, I. (1899) Ruskoto vliyanie v ezika i Bogorovata reaktsia. – *Balgarski pregled*, g. VI kn, II s. 186-127.).
- Baumgarten. A. G. (1751-1758)** Aesthetica. 1751-1758.
- Zhu, L. (2017).** Zhu, L. (2017) On the origin of the term tertium comparationis. - *Language & History*, 60 (1), 35–52 (<https://doi.org/10.1080/17597536.2017.1293373>)
- Reiff, Ch. Ph. (1849)** Parallel-Wörterbücher der russischen, französischen, deutschen u. englischen Sprache für die russische Jugend, Carlsruhe.
- Reiff, Ch. Ph. (1861)** Parallel-Wörterbücher der russischen, französischen, deutschen u. englischen Sprache für die russische Jugend, Carlsruhe.
- Reiff, Ch. Ph. (1852)** Dictionnaires parallèles des langues russe, française, allemande et anglaise. Saint-Petersbourg.
- Reiff, Ch. Ph. (1862)** New paralel dictionaries of the Russian, French, German and English languages: In 4 parts, A new ed., Carefully revised and Corrected. Carlsruhe at al.: Printed for the author.
- Reiff, Ch. Ph. (1865)** Dictionnaires parallèles des langues russe, française, allemande et anglaise. Санкт-Петербург.

This is an open access article distributed under the CC BY-NC 4.0 license - <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>